

בחר שפה

הדפס חזור לכתבה המקורית

י"ג אב, תשע"ז | 05.08.2017 | 01:27

 on-line

עובדי מפעל חיפה כימיקלים הפכו לכלי משחק במאבק

Print Edition

 הדר חורש
 08/04/2017

סגירת מפעל החברה היא תולדה של החלטות אומללות מכל הצדדים המעורבים: משרד האוצר, המשרד להגנת הסביבה, הנהלת החברה ועיריית חיפה

אתמול נפתח פתח צר להמשך הפעלה חלקית של מפעלי **חיפה כימיקלים**: הסדר "עוקף עיריית חיפה" יאפשר ייבוא מוגבל של אמוניה להזנת המפעל הדרומי של החברה. אבל החלטת העירייה שלא לאפשר הזרמת חומר גלם או את הפעלת המפעל בתחומה, סתמה את הגולל לפחות על רוב פעילות המפעל, המהווה מקור תעסוקה למאות עובדים. הסיבות למשבר רבות, ורובן יפורט גם בדוח מבקר המדינה על הפרשה.

מה שהביא את חיפה כימיקלים עד הלום היה שרשרת החלטות אומללות של כל המעורבים: משרד האוצר, המשרד להגנת הסביבה, הנהלת החברה ועיריית חיפה. תושבי המפרץ המייחלים לסילוק מכל האמוניה ועובדי מפעל חיפה כימיקלים אינם אלא כלי משחק במאבק שהתנהל גבוה מעל לראשיהם.

1. המדינה לקחה אחריות מיותרת: מכל האמוניה משרת חברות ועסקים רבים, שרק חלק קטן מהם חברות ממשלתיות. אפשר להניח שאילו הייתה הממשלה מודיעה על סגירת המכל בתוך פרק זמן סביר, היו אנשי העסקים מוצאים פתרון כלכלי לבעיה, ואף דואגים לקבל את האישורים הנדרשים.

החלטת הממשלה ליזום את הקמתו של מפעל ייצור במקום המכל, גרמה לבעלי העניין בייבוא האמוניה לשבת בצד ולצפות שהממשלה תוציא עבורם את הערמונים מהאש. זו הייתה טעות גם מבחינתם. היום מוכנים בעלי חיפה כימיקלים להודות בטעות ולהקים מפעל אמוניה שימנע את סגירת מפעלי הדשנים. המו"מ להקמת המפעל החל באמצעות משרד ראש הממשלה, אבל גם אם יוקם המפעל, הוא יחל לפעול בעוד שלוש או ארבע שנים לפחות. בינתיים לא נמצאה דרך מוסכמת ליבוא אמוניה.

2. מכרז לשום מקום: המכרז שערכה הממשלה להקמת מפעל האמוניה לא יכול היה שלא להיכשל. כל הבדיקות המוקדמות שערכו משרדי הממשלה הוכיחו שאין כדאיות כלכלית להקמת מפעל אמוניה בישראל, בעיקר בגלל מחירי הגז הגבוהים. הבעיה אינה רק במחיר הגבוה שנקבע במתווה הגז. האמוניה שייצר המפעל היא חומר גלם החייב להתחרות במחירים בינלאומיים, המבוססים על מחיר גז הנמוך גם מעלויות ההפקה של הגז בישראל.

בניסיון להתגבר על הבעיה הציע משרד האוצר תוכנית חובבנית לסבסוד ההשקעה במפעל. הסבסוד היה נדיב, בשווי המתקרב למיליארד שקל. אבל מדובר בסכום פעמי המיועד להשקעה במפעל. בפועל, ההפסד הצפוי עלול לבלוע את התמיכה הממשלתית ולגרום לסגירת המפעל.

3. השיטה של ייבוא וגרירת הרגליים של הממשלה: ביצוע ההחלטה הממשלתית לסגור את מכל האמוניה נגרר על פני שלוש וחצי שנים. יונה ייבוא, ראש עיריית חיפה, הבין שאם לא יפעל, תידחה סגירת המכל לקץ הדורות. רק לאחר התערבות בית המשפט וסגירת המכל החלה הממשלה לחפש פתרונות ביניים ליבוא אמוניה, עד להקמת המפעל בדרום. דוח שהזמין המשרד להגנת הסביבה קבע שהתחליף הבטוח ביותר למכל הוא ספינה שתוצב במרחק כמה קילומטרים מהחוף ותזרים את האמוניה לנקודות חלוקה.

אולם ייבוא החליט שהדוח אינו מספק והכריז שלא יאשר את מערכת האספקה. העירייה הודיעה שפתרון המועדף עליה הוא יבוא והובלת אמוניה במכולות - לחץ ("איזוטנקים"). פתרון האיזוטנקים נבדק ונפסל על ידי פיקוד העורף מטעמי שלום הציבור. לעיריית חיפה אין כל חוות דעת מקצועית התומכת בפתרון שהיא מציעה.

4. ובינתיים בחצר האחורית: המאבק בחיפה כימיקלים מיצב היטב את ייבוא בראש המאבק הסביבתי בעיר. אבל האמת שונה ומורכבת יותר: בתי הזיקוק מקבוצת החברה לישראל מחזיקה במפרץ שני מכלי אמוניה בכמויות גדולות בהרבה מהכמות שיש כיום במכל של חיפה כימיקלים, אולם העירייה אינה פוצה פה, ולאחרונה אף אישרה את הרחבת בתי הזיקוק, שהם גורם הזיהום

והסיכון העיקרי של תעשיות המפרץ.

ארוכה הדרך לפיוס

השבוע מלאה שנה להסכם הפיוס עם [טורקיה](#). ההסכם היה מדיני בעיקרו, והוא אמור היה ליישב את הסכסוך שפרץ בין המדינות בעקבות פרשת המרמרה. אך היו אמורות להיות לו השלכות דרמטיות במישור היחסים הכלכליים: הוא אמור היה לסלול את הדרך להסכם ייצוא משמעותי של גז ישראלי לטורקיה. היחסים הכלכליים בין ישראל וטורקיה המשיכו להתנהל ולהתפתח במהלך שנות המשבר במנותק מהאירועים המדיניים. בשנתיים האחרונות אומנם חלה ירידה בייצוא לטורקיה בנסיבות שאינן קשורות למצב המדיני, אבל הייבוא עולה בעקביות.

הסכם לייצוא גז אינו דומה להסכמי סחר שגרתיים, כגון ייצור תוכנה או תרופות. זהו הסכם אסטרטגי בעל משמעות מדינית, והוא אינו יכול לצאת לפועל ללא עידוד הדרג המדיני, ובמקרה של טורקיה, הנשיא רג'פ טאיפ ארדואן.

הסכם הפיוס הביא להתנעת שורה של פגישות בין בכירים במשרד האנרגיה ומשרד החוץ לבכירים טורקים. לפני שבועיים נפגש שר האנרגיה יובל שטייניץ עם עמיתו הטורקי בראט אלבייראק. אלבייראק הוא חתנו של נשיא טורקיה ונחשב מקורב ביותר לארדואן. שטייניץ הזמין את אלבייראק לישראל, והשר הטורקי אמור להגיע לכאן עד סוף השנה. קיום הביקור והפרופיל שיבחרו הצדדים להעניק לו יהיה מדד חשוב לנכונות הטורקים לחתום על הסכם שעשוי להתפרש כתפנית חיובית ביחסי המדינות.

עד כה התקיימו ארבע פגישות בין הישראלים לטורקים במטרה להגיע להצהרת עקרונות שתיתן את הגיבוי המדיני להסכם המסחרי. "הסכם הפיוס עם טורקיה היה צעד נכון", אומר שטייניץ, "המצב עדיין רגיש. נכון שהם ממשיכים לדרוך לנו פה ושם על האצבעות, אבל זה פחות גרוע ממה שהיה לפני ההסכם. זו מעצמה אדירה, ויש לנו איתם הרבה אינטרסים משותפים".

מתחת לפני השטח ממשילות חברות הגז הישראליות לנהל מגעים עם אנשי עסקים טורקים המעוניינים להשתלב במערכת הייצוא ולהשקיע בה. על פי התוכנית המתגבשת יונח צינור שיאפשר ייצוא ממאגרי הגז בים לטורקיה. הגז הישראלי יכול לשמש את

המשק הטורקי וגם לזרום הלאה מטורקיה למדינות דרום אירופה. עד כה לא נחתם כל הסכם, גם לא הסכם עקרונות בלתי מחייב, בדומה להסכמים שנחתמו בעבר עם מצרים.

מהצד הישראלי האינטרס ברור: כמעט כל תוכניות הפיתוח של מאגרי הגז התבססו על ייצוא בקנה מידה עצום של מחצית מהתפוקה. ללא הכנסות מייצוא, נאלצו חברות הגז לצמצם בשיעור ניכר את התוכניות לבניית מערכת מסועפת ואמינה של הפקה ואספקה של גז, והסתפקו במערכת קטנה יחסית. בהתאם לכך יתכווצו במחצית ההכנסות הצפויות למדינה ולחברות.

במישור המדיני קיוותה ישראל שהסכמי הייצוא ישפרו את מעמדה הבינלאומי. תיאורים מפליגים של ישראל כמעצמת אנרגיה אזורית הוצגו על ידי אנשי המועצה לביטחון לאומי וראש המוסד יוסי כהן בעת הדיונים בוועדת הכלכלה על מתווה הגז. התמונה שהוצגה רחוקה עדיין מהמציאות, למעט הסכם אספקת הגז לירדן. הסכם זה, אגב, לא נחתם רשמית בין שתי המדינות אלא בין חברת החשמל הירדנית לחברה זרה שבשליטת נובל אנרג'י, בעלת השליטה במאגר "לווייתן".

האינטרס הטורקי פחות ברור. טורקיה אינה בדיוק משוועת לגז הישראלי. היא צרכנית גז גדולה שמספקיה העיקריים הם אזרבייג'ן, איראן ורוסיה. ישראל יכולה לספק פחות מעשירית מהצריכה הטורקית, והעניין העיקרי של טורקיה בגז הישראלי נובע ממניעים של גיוון מקורות אנרגיה וחיזוק מעמדה האסטרטגי כצומת אנרגיה בינלאומי.

טורקיה היא מעצמה אזורית בעלת אינטרסים מורכבים. יש לה סכסוך מתמשך עם קפריסין, והדבר מונע הסכם משותף לייצוא יעיל של גז ממאגרי הגז הסמוכים של ישראל וקפריסין. יתר על כן: צינור הגז בין ישראל וטורקיה צריך לעבור במים המוגדרים כ"מים הכלכליים" של קפריסין: אזור שבו יש לקפריסין זכויות אך אינו נחשב לטריטוריה שלה. על פי החוק הבינלאומי, קפריסין אינה יכולה להתנגד למעבר הצינור בתחום זה, אבל מניחי הצינור נדרשים לאישור הרשויות הקפריסאיות להגנת הסביבה.

hadarh002@gmail.com

מעוניינים במידע וטיפים אודות תזונה נכונה?

בחרו להלן נושאים אודותם תרצו לקרוא, או היכנסו למדור "תזונה נכונה" של מעריב בשיתוף אסם. [לחצו כאן כדי ליהנות מתכני המדור.](#)

גיוון התזונה המשפחתית

472 מצביעים

16%

תזונת ילדים צמחוניים

536 מצביעים

18%

איך להצליח למצוא זמן לארוחות בוקר לילדים באמצע השבוע

293 מצביעים

10%

טריקים וטיפים לבישול בייתי מהיר ומזין באמצע השבוע

1,086 מצביעים

36%

תזונה וספורט – איך אוכלים לפני ואחרי אימון?

616 מצביעים

חזור לכתבה המקורית הדפס

--%>